

राष्ट्रीय शिक्षा नीति 2020 के आधार पर निर्मित

पाठ्यक्रम

शास्त्री व्याकरण पञ्चम सत्रार्द्ध

केन्द्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

[संसद के अधिनियम द्वारा स्थापित]

जनकपुरी नई दिल्ली

व्याकरणम्

पत्र संख्या - DSCC - 11

पाठ्यक्रम विवरणम् -

पयन्त-सन्नन्त-यङन्त-यङ्लुगन्त -शब्दरूपसिद्धयः

भाग - 1	क्रेडिट - 1	यूनिट - 1	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'तत्प्रयोजको हेतुश्च' इत्यतः 'निवृत्तप्रेषणाद्धातोः०' इति वार्तिकान्तो भागः ।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'अलुगुत्तरपदे' इत्यतः 'नगोऽप्राणिष्वन्यतरस्याम्' इत्यन्तम्।

भाग - 2	क्रेडिट - 1	यूनिट - 2	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'धातोः कर्मणः समानकर्तृकादिच्छायां वा' इत्यतः 'सन्नन्तान्न सनिष्यते' इत्यन्तो भागः
- आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'सहस्य सः संज्ञायाम्' इत्यतः 'सम्प्रसारणस्य' इत्यन्तम्।

भाग - 3	क्रेडिट - 1	यूनिट - 3	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'धातोरेकाचो हलादेः क्रियासमभिहारे यङ्' इत्यतः 'अयङ् यि किङति' इति सूत्रान्तो भागः ।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'अङ्गस्य' इत्यतः 'भुवो वुग् लुङ्-लिटोः' इत्यन्तम्।

भाग - 4	क्रेडिट - 1	यूनिट - 4	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'यङोऽचि च' इत्यतः 'वीभावस्याप्रवृत्तेः' इति वाक्यान्तो भागः।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'ऊदुपधाया गोहः' इत्यतः 'ऋत्व्यवास्त्व्यवास्त्व०' इत्यन्तम्।

पाठ्य/सन्दर्भग्रन्थाः - वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी

सहायकग्रन्थाः - (1) तत्त्वबोधिनीव्याख्या (2) बालमनोरमाव्याख्या
(3) लक्ष्मीव्याख्या (4) दीपिकाव्याख्या (5) चन्द्रकलाव्याख्या । (6) श्रीधरीव्याख्या

अथवा

पाठ्यक्रम विवरणम् -

काशिकास्थषष्ठाध्यायस्य तृतीय-चतुर्थपादौ ।

भाग - 1	क्रेडिट - 1	यूनिट - 1	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'अलुगुत्तरपदे' इत्यतः 'नगोऽप्राणिष्वन्यतरस्याम्' इत्यन्तो भागः।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'अलुगुत्तरपदे' इत्यतः 'नगोऽप्राणिष्वन्यतरस्याम्' इत्यन्तम्।

भाग - 2	क्रेडिट - 1	यूनिट - 2	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'सहस्य सः संज्ञायाम्' इत्यतः 'सम्प्रसारणस्य' इत्यन्तो भागः।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'सहस्य सः संज्ञायाम्' इत्यतः 'सम्प्रसारणस्य' इत्यन्तम्।

भाग - 3	क्रेडिट - 1	यूनिट - 3	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'अङ्गस्य' इत्यतः 'भुवो वुग् लुङ्लिटोः' इति सूत्रान्तो भागः।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'अङ्गस्य' इत्यतः 'भुवो वुग् लुङ्लिटोः' इत्यन्तम्।

भाग - 4	क्रेडिट - 1	यूनिट - 4	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'ऊदुपधाया गोहः' इत्यतः 'ऋत्व्यवास्त्व्यवास्त्व०' इति सूत्रान्तो भागः।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'ऊदुपधाया गोहः' इत्यतः 'ऋत्व्यवास्त्व्यवास्त्व०' इत्यन्तम्।

पाठ्य/सन्दर्भग्रन्थाः - काशिका

सहायक ग्रन्थाः -

- (1) न्यासः
- (2) पदमञ्जरी
- (3) अष्टाध्यायी-भाष्य-प्रथमावृत्तिः
- (4) दीक्षितपुष्पाकृत-अष्टाध्यायीसहजबोधः।

व्याकरणम्
पत्र संख्या - DSCC - 12
पाठ्यक्रम विवरणम् -
कृत्य-पूर्वोत्तरकृतप्रत्ययान्त-शब्दरूपसिद्धयः ।

भाग - 1	क्रेडिट - 1	यूनिट - 1	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'धातोः' इत्यतः 'इच एकाचोऽम्प्रत्ययवच्च' इति सूत्रान्तो भागः।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'युवोरनाकौ' इत्यतः 'शष्प्यनोर्नित्यम्' इत्यन्तम्।

भाग - 2	क्रेडिट - 1	यूनिट - 2	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'भूते' इत्यतः 'कर्तरि चर्षिदेवतयोः' इति सूत्रान्तो भागः ।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'सावनडुहः' इत्यतः 'तासि च क्लृपः' इत्यन्तम्।

भाग - 3	क्रेडिट - 1	यूनिट - 3	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'उणादयो बहुलम्' इत्यतः 'इच्छा' इति सूत्रान्तो भागः ।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'अचस्तास्वत्थल्यनिटो नित्यम्' इत्यतः 'किति च' इत्यन्तम्।

भाग - 4	क्रेडिट - 1	यूनिट - 4	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'अप्रत्ययात्' इत्यतः 'अन्वच्यानुलोम्ये' इति सूत्रान्तो भागः ।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'देविकाशिंशपादित्यवाङ्' इत्यतः 'भोज्यं भक्ष्ये' इत्यन्तम्।



पाठ्य/सन्दर्भग्रन्थाः - वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी

सहायक ग्रन्थाः -

- (1) तत्त्वबोधिनीव्याख्या (2) बालमनोरमाव्याख्या (3) लक्ष्मीव्याख्या (4) दीपिकाव्याख्या
- (5) चन्द्रकलाव्याख्या (6) दीक्षितपुष्पाकृत- नव्यसिद्धान्तकौमुदी (7) पूर्वकृदन्तपाठमाला -
डा.प्रमोदकुमारशर्मा (8) उत्तरकृदन्तपाठमाला - डा.प्रमोदकुमारशर्मा (9)श्रीधरीव्याख्या ।

अथवा

पाठ्यक्रम विवरणम् -

काशिकास्थसप्तमाध्यायस्य प्रथमद्वितीयपादौ तथा तृतीयपादस्य 69 सूत्रान्तो भागः ।

भाग - 1	क्रेडिट - 1	यूनिट - 1	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'युवोरनाकौ' इत्यतः 'शप्श्यनोर्नित्यम्' इत्यन्तो भागः ।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'युवोरनाकौ' इत्यतः 'शप्श्यनोर्नित्यम्' इत्यन्तम्।

भाग - 2	क्रेडिट - 1	यूनिट - 2	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'सावनडुहः' इत्यतः 'तासि च क्लृपः' इत्यन्तो भागः ।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'सावनडुहः' इत्यतः 'तासि च क्लृपः' इत्यन्तम्।

भाग - 3	क्रेडिट - 1	यूनिट - 3	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'अचस्तास्वत्थल्यनिटो नित्यम्' इत्यतः 'किति च' इति सूत्रान्तो भागः ।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'अचस्तास्वत्थल्यनिटो नित्यम्' इत्यतः 'किति च' इत्यन्तम्।

भाग - 4	क्रेडिट - 1	यूनिट - 4	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

- * 'देविकाशिशपादित्यवाङ्' इत्यतः 'भोज्यं भक्ष्ये' इति सूत्रान्तो भागः ।
- * आन्तरिकमूल्याङ्कनवाक्परीक्षार्थम् - अङ्कद्वयस्य कृते —
अष्टाध्यायीधारणा - 'देविकाशिशपादित्यवाङ्' इत्यतः 'भोज्यं भक्ष्ये' इत्यन्तम्।

पाठ्य/सन्दर्भग्रन्थाः - काशिका

सहायकग्रन्थाः - (1) न्यासः (2) पदमञ्जरी (3) अष्टाध्यायी-भाष्य-प्रथमावृत्तिः

(4) दीक्षितपुष्पाकृत-अष्टाध्यायीसहजबोधः।